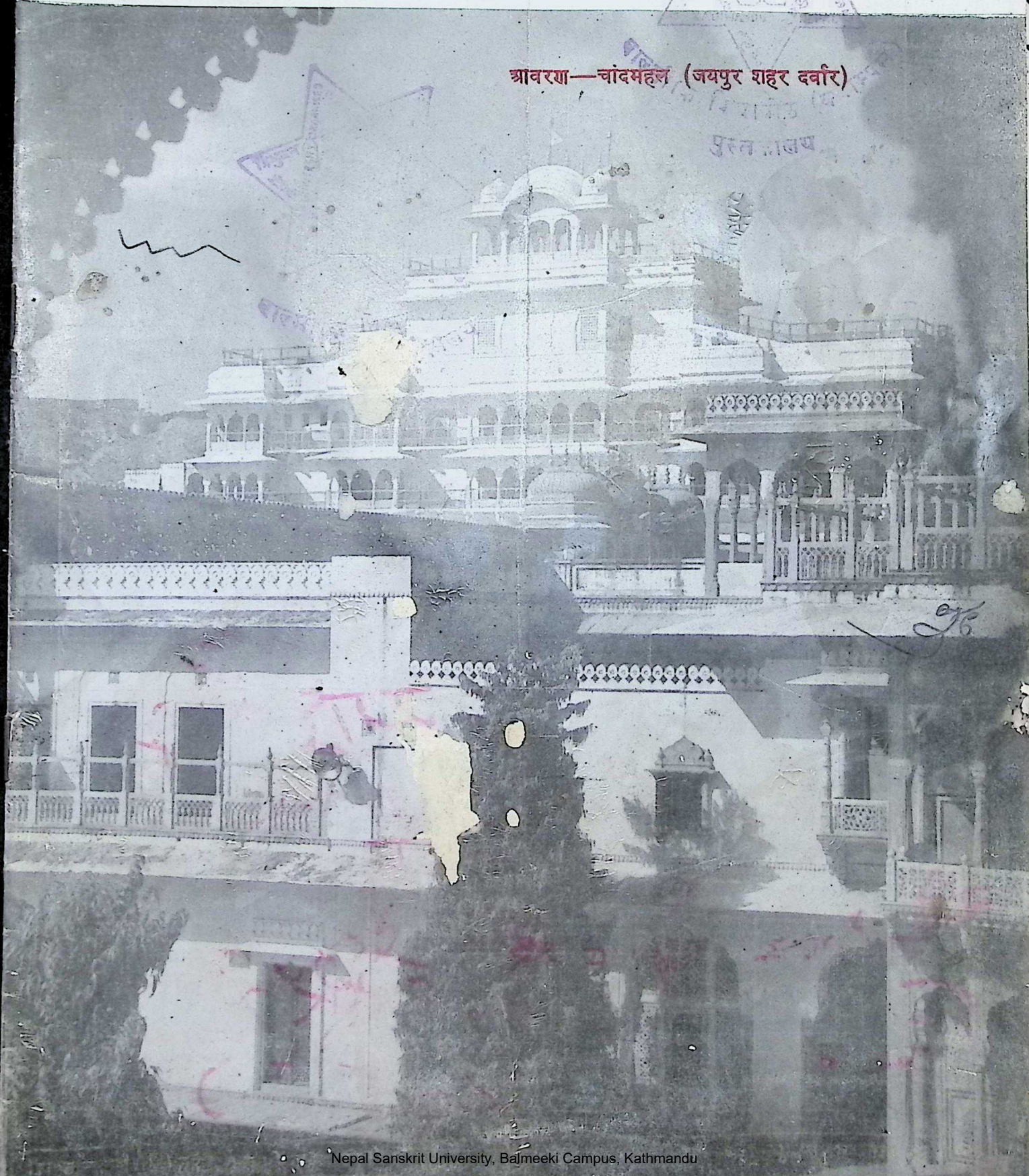
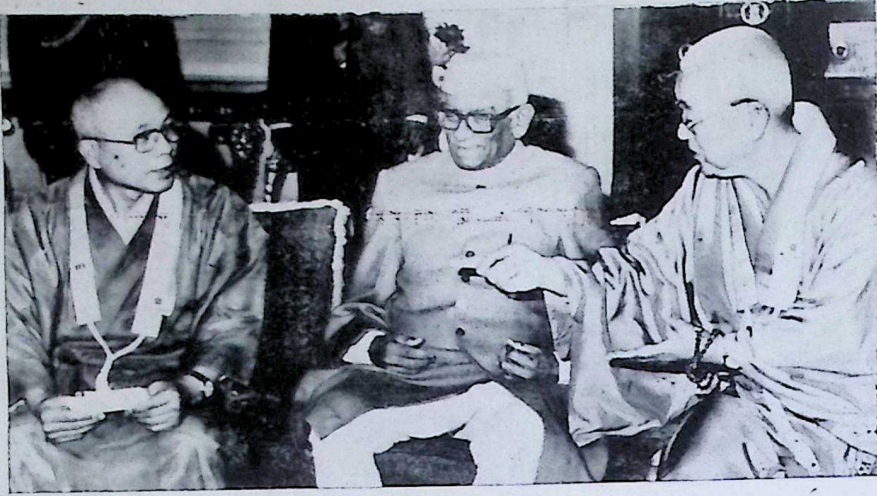

भारत समाचार

वर्ष १६ संख्या ३ अप्रिल १९८१ चैत्र वैशाख १९८३ शक चैत्र-वैशाख २०३७ (वि. स.)

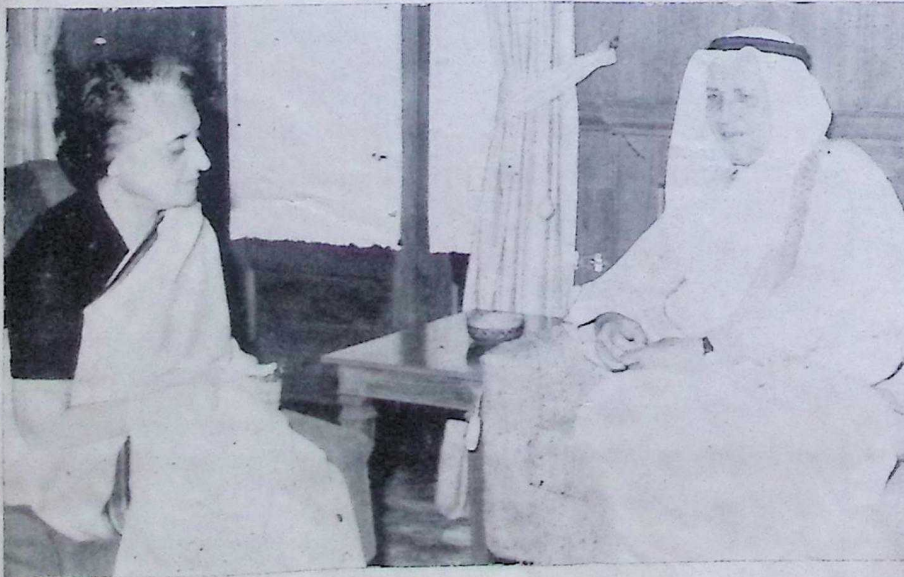
आवरण—चांदमहल (जयपुर शहर द्वार)

भारत यात्राकालमा राष्ट्रपति श्री रेडुसंग भेटघाट गर्नुहुँदै जापानजो जेन्कोजी मन्दिरका मुख्य पुजारी परमपावन चियाको आयो-हिजो तथा अन्तर्राष्ट्रिय बौद्ध भातृत्व संघका अध्यक्ष एस. दूवाया ।

प्रधानमन्त्री श्रीमती इन्दिरा गांधीसंग वार्तामा संलग्न इरानका इमाम खोमेनीका प्रतिनिधि महा-माहिम सय्यद अलि खोमेनी र त्यहाँको कार्यकारिणी मामिलामन्त्री वेहजाद नवावी [दायाँ छेउमा]

प्रधानमन्त्री श्रीमती गांधीसंग कुराकानी गर्नुहुँदै साउदी अरेबियाका मन्त्रीमण्डलीय मामिला सम्बन्धी राज्यमन्त्री शेख मोहम्मद इब्राहिम मासूद ।

अपांगहरुप्रति हाम्रो कर्तव्य

कै

यन किसमका अपाङ्ग हुन्छन् । यो आनुवंशिक हुन सक्छ । बीमारीको कारणले वा चोट, लडाइँ, दंगा वा अन्य किसिमको हिंसाबाट पनि अपाङ्ग हुनसक्छ । तर यस टेक्नोलोजीको युगमा अंगमंग अन्य तरीकाले हुन्छ जस्तो सडक वा हवाई जहाजमा दुर्घटना वा कारखानामा मशीनको परिचालनका वखत । भारतमा कति अपाङ्ग छन् ? यसको तथ्यांक हामीसंग नभएता पनि संयुक्त राष्ट्रसंघ अनुसार प्रत्येक देशको जनसंख्याको दसौं भाग अपाङ्ग छन् । १० प्रतिशत ठूलो भाग हो, खासगरी भारतमा । हामीसंग जो साधन उपलब्ध छ त्यसले हामीले यिनीहरूको स्याहार संभार गर्न सक्दौं । तर हामीले यिनीहरूप्रति आफ्नो कर्तव्य महशुस गरेर सक्दो थाल्नी गर्नुपर्छ ।

केही काम भएकैछ । सरकारद्वारा उपलब्ध गराइने रोजगारमा ३ प्रतिशत यिनीहरूको लागि आरक्षित गरिएकोछ र साधन अति सीमित भएता पनि हामीले अपाङ्गहरूको लागि दिइने छात्रवृत्तिमा शतप्रतिशत वृद्धि गरेकाछौं । सामाजिक कल्याणकालागि पछाइएको केन्द्रीय बजेटमध्ये वान्ही भाग अपाङ्गहरूको लागि आरक्षित गरिएको छ । तर मलाई थाहा छ कि सरकारी प्रयास र अंधो तथा अपाङ्गहरूसबन्धी राष्ट्रिय संस्थानहरूले जेजति गर्छन् त्यो पर्याप्त छैन । अंधो, बहिरो र लाटोका आफ्ना संगठनहरू छन् जसले तिनीहरूको लागि आवाज उठाउँछन् । तर अन्य कैयन किसमका अपाङ्गहरू छन् जसको जानकारी पनि छैन, छ भने पनि केही सहूलियत उपलब्ध छैन ।

हामीसंग तथ्यांक छैन । तर अहिले भइ रहेको जनगणनामा अंधो, बहिरो, लाटो तथा अन्य किसिमका अपाङ्गहरूको सूची तयार गर्ने प्रयास गरिदैछ । राष्ट्रिय नमूना सर्वेक्षण संगठन मार्फत पनि अपाङ्गहरूबारे सम्पूर्ण सर्वेक्षण पनि गरिदैछ । केही अपाङ्गहरूको नाम दर्ता गरिएकाछन् तर कुल जनसंख्याको दाजोमा यो घेरै कम छ । यीमध्ये

ज्यादै जसोलाई रोजगार उपलब्ध गराइएकाछ र बाकीलाई यस वर्ष काम दिइनेछ । तर यो संख्यामन्दा त वास्तविक संख्या घेरै बढी छ ।

अंधो र अन्य शारीरिक र मानसिक अपाङ्गहरूद्वारा बनाइएका चीजबीजहरू, हस्तशिल्पहरू, चित्रहरू, मैनवतिहरू तथा पद एवं मुख कलाको प्रदर्शन सार्है सराहनीय छ भन्नुहुँदै प्रधानमन्त्रीले यी सामानहरूको लागि बाजारको व्यवस्था गरिनु पर्छ, थप्नुभयो ।

खानीहरूमा सुरक्षा सुनिश्चित पार्न विशेष पाइला चाल्नका साथै त्यस्तो दुर्घटना नहोस्, कालागि मसीनरीको डिजाइन पनि राम्रै किसिमको हुनुपर्छ । केही दुर्घटनाहरूबाट बच्न सकिन्छ, तर हाम्रो लपवाँही र तवरतरीकाले पनि अरुलाई नोक्सानी पुग्दछ । वानीले कठिनाई पैदा हुन्छ । सडकमा केराको ब्रोका वा यस्तै किसिमको चिप्लो पदार्थ फालि दिएवाट चिप्लिएर मानिस लड्छन् र ती कसिगरमा पैदा भएका फिङ्गाहरूबाट रोग समेत फैलिन्छ । सरुवा रोगमा पनि हामी रोगीलाई अलग्गै राख्दौं । ट्राफिक भावनाको अभाव तथा लपवाँही हंकाइले ट्रक र गाडी चालकहरू मात्र हुन वरु स्कूटर, साइकल चालकहरू पनि ठक्कर खाइ घाइते हुन्छन्, मर्छन् पनि । यस्तो त भारतमा घटित भइ रहेकोछ ।

औद्योगिक देशहरूको कुरो अझै गंभीर छ । थलिडोमाइन औषधीको कुप्रभाव साँच्चिकै डर लाग्दोछ । यसले गर्दा बाहुलै नभएका बच्चाहरू पैदा हुन्छन्, छर्नेहरूमा पनि रसायनको कुप्रभाव पर्छ तथा पैदा हुने बच्चाभाथि पनि यसको कुप्रभाव परी तिनी अपाङ्ग हुन्छन् ।

भारतमा अंधोपन, पोलियो र कुष्ठ विरोधी अभियान थालिएकोछ । कुष्ठले अंग नासिन्छ । साथै मनोवैज्ञानिक समस्याहरू पनि पैदा हुन्छन् । यस रोगको उन्मूलन गर्न भारत दुवै प्रशासनिक एवं मेडिकल दृष्टिले सक्षम छ । तर रोग शुरु हुने बेला-

प्रधानमन्त्री श्रीमती इन्दिरा गाधी मा निदान आवश्यकछ । यसको सफल उपचार हुन सक्छ । फेरी १५ प्रतिशत अंधोपन त खानामा हरियो सब्जी र सागपातको समावेश गरी रोक्न सकिन्छ ।

मानिसको संकल्प शक्ति सरकारी र स्वयंसेवी संगठनहरूद्वारा आखा शिविरहरू लगाइन्छ र अंधोहरूलाई राहत पुर्‍याइन्छ । निरोधक पाइलाहरूद्वारा पोलियो रोक्न सकिन्छ । अमेरिकी राष्ट्रपति रुजवेल्ट पोलियोका शिकार थिए, तर उनी दिनहुँ घण्टा काम गर्न सक्थे । मेरी बर्गिज पक्षवातले पीडित भइन । पिकनिक जाँदा बस पल्टेर भेलोर अस्पतालको डाक्टर बर्गिजको मेरुदंड माँचेको थियो । तिनले मिहेनेतसाथ प्रशिक्षण लिइन् र अन्तर्राष्ट्रिय ख्यातिप्राप्त शल्यचिकित्सक भएकीछन् । ह्वील चेयरमा बसेर उनी अपरेसन गर्छिन् ।

सरकार अपाङ्गहरूको संभारकालागि कानून पारित गर्ने तत्पर छ र अपाङ्गहरूको पुनर्वासि सम्बन्धी विभिन्न पहलूहरूबारे आचारभूत कानून पारित गर्नेबारे विचार गर्दैछ । तर कानूनबाट सीमित लाभ मात्र हुन सक्छ । आज सबैले विचार गर्नु पर्नेछ कि अपाङ्गले कुनै न कुनै किसिमको काम गरी समाजको उपयोगी अंग बन्न सक्छ । जीवन यापन सम्बन्धी सुविधाबाट तिनीहरूलाई वंचित गर्नु हुँदैन । केवल दानको भावनाले मात्र सहायता गर्नु ठीक होइन । नागरिकको रूपमा यो तिनीहरूको अधिकार हो र देश हितमा पनि यो जरुरी छ । आज आवश्यकता छ सशुभ्रुति र कुराको जसले गर्दा ठोस काम गर्न सकिन्छ । यो बालकालदेखि नै सिकाउनु पर्छ । बालक-बालिकाहरूलाई स्वास्थ्य, शिक्षा, सडकमा हिड्ने तरीका, स्वच्छताबारे सिकाउनु पर्छ र यी सबैको पाठ्यक्रममा समावेश गरिनु पर्छ ।

स्वयंसेवी संस्थाहरूले समाजमा मनोवैज्ञानिक परिवर्तन ल्याउने काममा ठूलो सघाउ पुर्‍याउन सक्छन् । यस अन्तर्राष्ट्रिय (बाँकी पृष्ठ १७ मा)

भारतीय गणतंत्रका तीन दसकः परराष्ट्र नीतिमा अधिसराइं

श्री पी. भी. नरसिंह राव
परराष्ट्र मन्त्री

भारतीय स्वतन्त्रता संघर्षमा अन्तर्राष्ट्रिय दृष्टिकोण अपनाइएका थिया । हाम्रा पहिला प्रधानमन्त्री श्री जवाहरलाल नेहरूले आफ्नो कायकालमा परराष्ट्र मन्त्रालय आफ्नै रेखदेखमा राख्नु भयो । स्वतन्त्रता संघर्षका वर्षहरूमा विदेश भ्रमणको देला विदेशी नेताहरूसित भएको छलफलमा विकसित विचार र विश्वमा भारतको स्थानबारे उहाँको परिकल्पना र सोचाइको यो अनन्य भाग नै बन्न गयो कि भारतको मविष्य विश्वबाट प्रभावित हुनेछ र भारतले पनि विश्व मामिलाहरूलाई प्रभावित गर्नेछ । स्पष्टतः भारत यति विशाल थियो कि महत्त्वपूर्ण भूमिका नखेल्न कुरै थिएन । साथै संचारमा तीव्र विकासले विश्वका विभिन्न भागका गतिविधिहरू नजीक ल्याइए ।

प्रारम्भिक अग्रसारिता

औपनिवेशिक शासनको विरोधमा लामो र कठिन संघर्षले विश्वका सबै उपनिवेशहरू स्वतन्त्र होस् भनि भावना र इच्छा पैदा गरियो र यसले गर्दा नै भारतले प्रारम्भ मै आफ्नो परराष्ट्र नीतिमा केही यस्ता पाङ्नाहरू चालेको थियो । भारतले स्वतन्त्र हुन वित्तिकै विदेशी पंजाबाट इंडोनेशियाको मुक्तिकालागि समर्थन जनायो । जनवरी १९४६ मा पहिलो पटक नयाँ दिल्लीमा १८ सदस्यीय सम्मेलनको आयोजना गरियो । सम्मेलनले राष्ट्रसंघसँग इंडोनेशियाको आजादीकालागि आह्वान गर्‍यो र त्यस सस्थाबाट पारित प्रस्तावले स्वतन्त्र राज्यको रूपमा इंडोनेशियाको उदयमा सघाउ पुऱ्याएको थियो ।

उपनिवेशवाद सत्ताप पारित प्रक्रिया

जवाहरलाल नेहरूको नेतृत्व र निर्देशनमा भारतले एशियाका अन्य देशहरूबाट उपनिवेशवादलाई उखेल्ने प्रक्रियामा तेजी ल्याउन ठूलो चासो लिन थाल्यो ।

भारतले फ्रांसिनी शासनबाट आफूलाई मुक्त गर्ने संघर्षरत हिन्द-चीनी जनताहरूलाई पूर्ण समर्थन गर्‍यो र जेनेवा सम्मेलन तथा प्रतुगामी कारवाईहरूसित भारत संलग्न थियो । जेनेवा सम्मेलनको प्रनुपालनकालागि स्थापित अन्तर्राष्ट्रिय रेखदेव र नियन्त्रण आयोगको अध्यक्षको हैमियतले भारतको मुख्य चिन्ता थियो यी देशहरूमा शान्तिपूर्ण व्यवस्थित तवरले मच्चा स्वतन्त्रता मुनिष्चित पार्नु ।

१९५६ मा मिश्रमाथि आंग्ल फ्रांसिमी-इजरायली आक्रमणको कारणबाट स्वेज संकटले अन्तर्राष्ट्रिय शान्ति र सुरक्षामा खनरा पुऱ्याउँदा भारत त्यस आक्रमणको मत्सर्ना गर्न अधि सन्थो । तनाव घटाउनमा यसले रचनात्मक भूमिका खेल्‍यो । ब्रिटेन, फ्रांस, र मिश्रका परराष्ट्र मन्त्रीहरूद्वारा शान्तिमय कुराकानी र समाधानकालागि तर्जुमा गरिएको योजनामा भारतद्वारा प्रस्तुत प्रस्तावहरूको समावेश गरियो । राष्ट्रसंघमित्र र बाहिर मिश्रलाई यसद्वारा गरिएको सहयोगले सम्झौता सम्पन्न भयो । मिश्री क्षेत्रबाट विदेशी फौजहरू फिर्ता गरिए र स्वेज नहरमाथि मिश्रको प्रमुखता स्वीकार गरियो ।

असंलग्नता तिर

भारत स्वतन्त्र भएको बेला शीत युद्ध चलिरहेको थियो र प्रमुख शक्तिहरूको दृष्टिकोण सख्त भएको थियो । तनावपूर्ण अन्तर्राष्ट्रिय स्थितिमा भारतले शान्तिको संवर्धनका लागि असंलग्न नीति अपनायो ताकि देशको प्रगति र विकासमा पूरा ध्यान दिन सकियो । साथै यसको लक्ष्य थियो अन्तर्राष्ट्रिय प्रश्नहरूबारे कुनै देश वा देश समूहसँग आवद्ध नभई स्वतन्त्र निर्णयलिन । १९२० मा कोरियाई संकट पैदा भयो । भारतले पक्ष नलिई स्वतन्त्र नीतिको अनुसरण गर्‍यो । यसको संयत र निष्पक्ष दृष्टिकोणलाई सबैले मान्यता दिए र

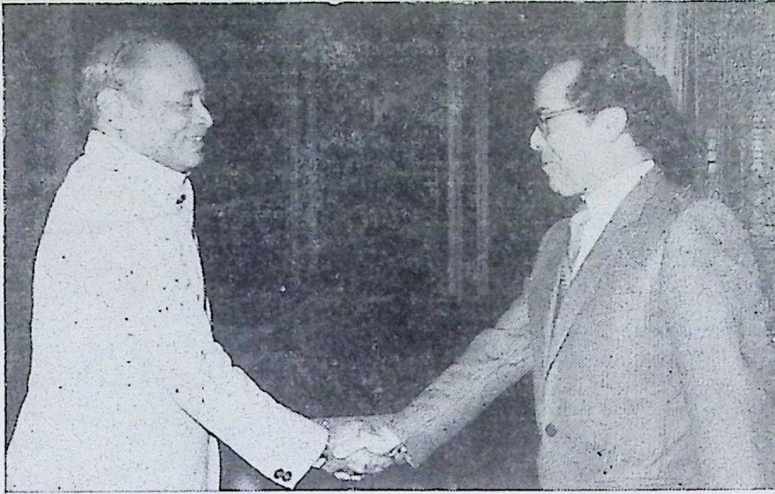
भारत सयुक्त राष्ट्रसंघीय प्रत्यावर्तन आयोगको अध्यक्ष छानियो जसले सराहनीय काम गर्‍यो ।

पंचशील

भारतले १९५४ मा चीनसँग पंचशीलको आधारमा सम्झौता गर्‍यो जसमा मधुर छिमेकी संबन्ध स्थापित गर्ने भारतको निर्णय भत्किन्छ । यसमा राज्यहरूबीच संबन्ध विकसित गर्ने आधारको रूपमा शान्तिमय सह-अस्तित्वका ५ सिद्धान्तहरू अंकित गरिए । यी सिद्धान्तहरू हुन— शान्तिमय सह-अस्तित्व, एक आर्कोको भौमिक अक्षुण्णता तथा प्रमुखता प्रति पारस्परिक सम्मान, अन-क्रमण, एक आर्कोको आन्तरिक मामिलामा अहस्तक्षेप, समानता र गारन्टिक लाम । अधिकांश अफ्रिकी र एशियाई देशहरूले यी सिद्धान्तहरूलाई समर्थन गरे र १९५५ अप्रिलमा आयोजित वाण्डङ्ग सम्मेलनमा एशियाई र अफ्रिकी देशहरूले यी सिद्धान्तहरूलाई पुष्टाएका थिए ।

प्रथम असंलग्न सम्मेलन

भारतको असंलग्न परराष्ट्र नीतिप्रति व्यापक समर्थनले गर्दा १९६१ मा प्रथम असंलग्न राष्ट्र सम्मेलन वेल्ग्रेडमा भयो जसमा २५ देशहरूले भाग लिए । सम्मेलनमा संयुक्त सल्लाह र विचारको आदान-प्रदानको उपादेयता महशुश गरियो र त्यसवेला असंलग्न सम्मेलनको आयोजन नियमित भएकोछ । देशहरूले अधिकाधिक सख्यामा असंलग्न सम्मेलनमा प्रवेश गरेकाछन् । १९६१ मा २५ देशहरू यसको सदस्य थिए भने आज ६४ देशहरू यस अभियानमा शामिल छन् । सदस्य संख्यामा वृद्धिले गर्दा अन्तर्राष्ट्रिय मामिलाहरूबारे केही मतभिन्नता भएता पनि यस्का सदस्यहरूले यसको सार्थकता र आपसी एकताको आवश्यकता स्वीकार गर्छन् । ताकि नयाँ शक्तिहरूद्वारा प्रस्तुत राजनैतिक र आर्थिक हांकहरूको मुकाबिला

अरब तेल निर्यातक देशहरूको समितिका महासचिव श्री अलि ए. अटिगा विदेशमन्त्री श्री नरसिंह रावका साथमा।

गर्न सकियोस् किनभने बहुध्रुवी विश्वमा अन्तर्राष्ट्रिय स्थिति चर्को छ र ठूला शक्तिहरूमाथि मुठभेडको खतरा बढेकोछ।

निरस्त्रीकरणकोलागि प्रयास शान्ति सबधुन गर्ने प्रयासका साथै भारतले राष्ट्रसंघमा र यसमन्दा बाहिर पनि हतियार नियंत्रण र निरस्त्रीकरण माथि जोर दिएकोछ। १९५४ मा प्रचान-मन्त्री नेहरूले आणविक अस्त्रहरूमाथि प्रतिबन्ध र उन्मूलन गर्ने सम्झौता नहुंजेल पारमाणविक परीक्षणमाथि रोकलगाउन प्रस्ताव गर्नु भएको थियो। १९५७ नवम्बरमा उहाँले अमेरिका र रूससंग पारमाणविक परीक्षण रोकन आग्रह गर्नु भयो ताकि निरस्त्रीकरण प्रमावी हुन सकोस्। १९५९ मा भारतले पारमाणविक र तापनामिकीय परीक्षणहरू रोकनेवारे संयुक्त राष्ट्र महासभाको विषय सूचीमा प्रस्ताव अंकित गराएको थियो। १९६१ को वेलग्रेड सम्मेलनमा अमेरिका र रूसमाथि शान्तिको दिशामा प्रथम खुडकिलाको रूपमा श्री नेहरूले वार्ता र सम्झौताको आवश्यकता माथि जोर दिनु भयो, अनि अन्ततोगत्वा निरस्त्रीकरण गरिनेछ। सम्मेलनले दुवै देशहरूसंग आपना विवादहरू सुल्झाउन आग्रह गर्‍यो। १९६३ मा सोवियत रूस, अमेरिका र ब्रिटेनबीच आंशिक पारमाणविक परीक्षण प्रतिबन्ध संधि सम्पन्न हुंदा त्यस वर्ष संधिमा हस्ताक्षर गर्ने भारत नै पहिला

देश थियो। संयुक्त राष्ट्रसंघीय महासचिवले भन्नु भयो, भारत तथा अन्य असंलग्न राष्ट्रहरूले संधि सम्पन्न गराउनमा ठूलो प्रभाव पारेकाछन्।

राष्ट्रसंघीय कारवाईलाई समर्थन विश्व शान्तिको व्यापक हितमा भारतले विश्वका विभिन्न भागमा तनाव घटाउन राष्ट्रसंघद्वारा गरिएका कारवाईहरूलाई पूर्ण समर्थन दियो। यसरी स्वेज संकटपछि भारतले पश्चिम एशियामा स्थित संयुक्त राष्ट्रसंघीय संकटकालीन फौजमा सबमन्दा बढो जवान पठाएको थियो। पछि १९६० मा कंगोको सकट दूर गर्न र यसलाई विघटनबाट बचाउन राष्ट्रसंघ द्वारा पठाइएको सैनिक दलमा पनि भारतले ठूलो योगदान गर्‍यो।

मैत्री संधिहरू नजीकमा चीनले द्विपक्षीय संबन्धको संचालनका लागि १९५४ को सम्झौतामा निहित सङ्घ-प्रस्थित्वका सिद्धान्तहरूप्रति प्रतिबद्ध नरही १९६२ मा भारतमाथि आक्रमण गर्‍यो जो साह्रै खेद लाग्दो थियो। चीनले भारतीय भूमिको एक ठूलो भाग आफ्नो कब्जामा लिइ राखेको भएता पनि भारतले उसित संबन्ध सामान्य तुल्याउन अघि सरेकोछ। १५ वर्ष पछि १९७६ मा राज-दूतहरूको आदान-प्रदान गरियो। द्विपक्षीय कुराकानीद्वारा चीनसंग विवाद सुल्झाउन सकिन्छ भन्ने कुरामा भारत विश्वस्तछ।

वर्मासित सम्पन्न सीमा सम्झौता र जून १९७४ मा श्रीलंकासंग पाक जलडमरूमध्यमा समुद्री सीमाको निर्धारणले पारस्परिक समझदारी र समायोजनको आधारमा द्विपक्षीय कुराकानीद्वारा छिमेकिहरूसंग विवादग्रस्त समस्याहरू सुल्झाउने भारतीय नीतिलाई प्रष्ट्याउँछ। १९७२ मार्चमा बंगलादेशसंग २५ वर्षे शान्ति र मैत्रीको संधि त्योसित मैत्रीपूर्ण संबन्ध राख्ने भारतको इच्छाको द्योतक हो र १९७४को बंगलादेशसित भू-सीमा संबन्धी सम्झौता मैत्री र राम्रो छिमेकिपनको दिशामा एक आर्को पाइलो हो। द्विपक्षीय वार्ताद्वारा बंगलादेशसंग समुद्री सीमाको र फरक्कामा गंगाजलको विभाजन संबन्धी प्रश्नहरूको छिनोफान गर्ने प्रयास गरिदैछ।

भारत-पाक संबन्ध

पाकिस्तानको हकमा, दुर्भाग्यवस त्यसले ३ पटक भारतबाट जम्मू काश्मीर राज्यलाई छुट्याउन बल प्रयोग गर्‍यो। भारतलाई आफ्नो भूमिको रक्षार्थ पाइला चाल्न करै लाग्यो, तर जे होस्, जुलाई १९७२ मा शिमला सम्झौताबाट पाकिस्तान प्रति भारतको शान्तिमय मनसाय स्पष्ट छल्किन्छ। यो सबै सम्झौतामन्दा महत्वपूर्ण छ किनभने भारत-पाकिस्तानबीच द्विपक्षीय वार्ताद्वारा सबै विवादहरूको समाधान र एकएक पाइला गरी सम्बन्धको सुधार गर्ने व्यवस्था यत्रमा छ। १९७१ को लडाइँमा भारतले आफूद्वारा अधिकृत पाकिस्तानी भूमिबाट फौज फर्काउने एकतर्फि निर्णय लियो। अफगानिस्तानका गतिविधिहरूले गर्दा यस क्षेत्रको परिवर्तित स्थिति मा पाकिस्तानलाई उदेखि केही भय नहोस् र पाकिस्तानसित मैत्रीकालागि भारत इच्छुक छ भन्ने कुराले आश्वस्त पार्न कुराकानी गरिएकोछ।

महाशक्तिहरूसित घनिष्ट संबन्ध

असंलग्न नीतिको पालना गर्दै भारत अलगिएको छैन। यसले ठूला शक्तिहरूसित घनिष्ट संबन्ध विकसित गरेकोछ। यसले सोवियत सङ्घमा एउटा बलियो एशियाई छिमेकि पाएकोछ जसको भारतीय नीति

(बाँकी पृष्ठ १८ मा)

गिनी र तंजानियाई राष्ट्रपतिहरूद्वारा

भारत यात्रा

मार्च महीनामा गिनीका राष्ट्रपति श्री सेकू टूरे र तंजानियाई राष्ट्रपति श्री जुलियस नेरेरेले क्रमशः भारतको ४ राजकीय दिने र ५ दिने यात्रा गर्नु भयो ।

भारत र गिनीले ठूला राष्ट्रहरूबीच होडबाजी बढेकोमा खेद प्रकट गर्दै हिन्द-महासागरमा तिनीहरूको उपस्थिति खासगरी डिगो गार्सियामा सैनिक अड्डा विस्तृत र बलियो पारिष्वाट तेस्रो विश्वको सुरक्षाप्रति खतरा उपस्थित भएको कुरामा सहमति जनाएकाछन् ।

राष्ट्रपति श्री सेकू टूरेको ४ दिने यात्रा पछि प्रकाशित संयुक्त विज्ञप्तिमा भनिएकोछ — अफगानिस्तानमा घटित कुराहरू यस क्षेत्रमा चर्किएको तनावका परिणाम हुन् । दुवै पक्षले इरान-इराक लडाइँवारे चिन्ता व्यक्त गर्दै शान्तिमय तरीकाद्वारा समस्याको समाधान गर्ने भनी आह्वान गरे ।

भारत-गिनीबीच सहयोग

यात्रा कोलमा भारतीय प्रधानमंत्री श्रीमती इन्दिरा गांधी र गिनीका राष्ट्रपति श्री टूरेबीच अन्तर्राष्ट्रीय स्थिति र द्विपक्षीय संवन्धवारे विचारको आदान-प्रदान गरियो । भारत र गिनीबीच व्यापार र आर्थिक संवन्धको विविधीकरण गर्नेवारे निर्णय लिइयो जस अन्त-

र्गत जलविद्युत परियोजनाहरू, सडक र रेलमार्गको निर्माण, हस्तशिल्प र लघु उद्योगहरू र कृषि अनुसन्धानको क्षेत्रमा भारतीय साझेदारो र सहयोगको संभावनावारे किटान गरिएकोछ । गिनीका विद्यार्थीहरूलाई विभिन्न क्षेत्रमा प्रशिक्षण सहूलियत प्रदान गर्ने संभावनावारे छलफल गरियो ।

राष्ट्रपति श्री सेकू टूरेलाई यसभन्दा अघि २१ तोपको सलामी दिइयो र राष्ट्रपति रेड्डो, प्रधानमन्त्री श्रीमती गांधी, मन्त्रीगण र उच्चपदाधिकारीहरूले विमानघाटमा उहाँको भव्य स्वागत गर्नु भएको थियो ।

राष्ट्रपति टूरेको सम्मानमा दिइएको राजकीय भोजमा राष्ट्रपति श्री रेड्डोले स्वतंत्रता, मानवीय तथा राजनैतिक अधिकारकालागि लडि रहेको अफ्रिकाको वहादुर जनतालाई निरन्तर समर्थन दिइ रहने वचन दिनुभयो ।

तंजानिया

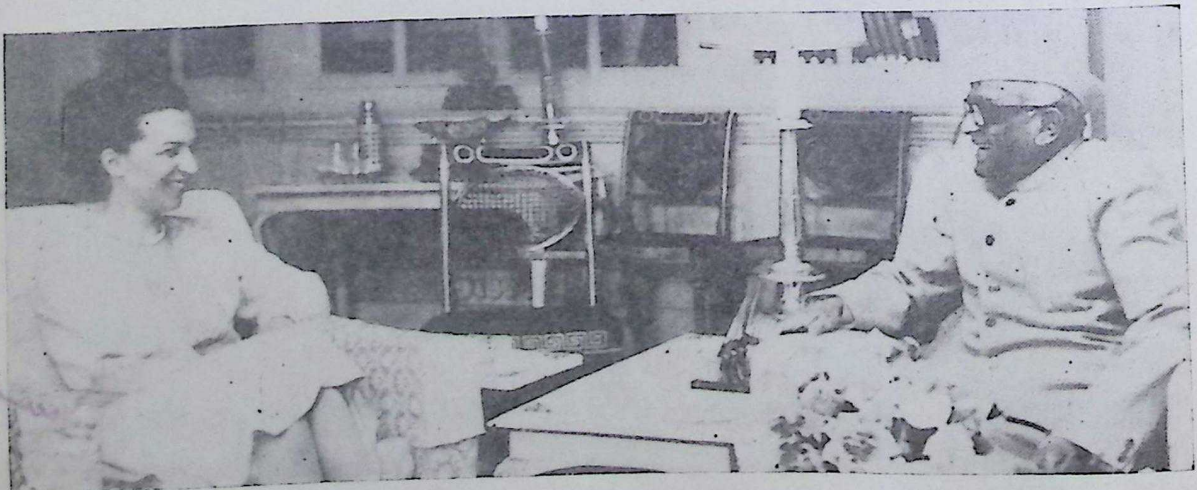
तंजानियाई राष्ट्रपति डा० जुलियस नेरेरेले मार्च ३० देखि भारतको ५ दिने राजकीय यात्रामा आउनु हुँदा उहाँलाई

२१ तोपका साथ गारद सलामी दिइयो । विमानघाटमा वहाँले यस यात्राबाट भारत र तंजानियाबीच आर्थिक र राजनैतिक संवन्धामा नयाँ आयाम थपिनेछ भन्नुभयो ।

राष्ट्रपति श्री नेरेरेको सम्मानमा आयोजित राजकीय भोजना राष्ट्रपति श्री संजीव रेड्डो तथा श्री नेरेरेले हिन्द-महासागरमा ठूला शक्तिहरूबीच बढ्दो स्पर्धा प्रति चिन्ता व्यक्त गर्नु भयो र यसलाई शान्ति क्षेत्रमा परिणत गर्ने दिशामा पहल गर्नु पर्ने भनी जोर दिनुभयो । दुवै राष्ट्रपतिहरूले यस क्षेत्रमा राष्ट्रहरूको सर्वसम्मत आकांक्षाहरूको हेला गर्दै ठूला शक्तिहरूले हिन्द महासागरलाई शक्ति प्रदर्शनका केन्द्र बनाएका छन भन्ने कुरामा खेद प्रकट गर्नु भयो ।

तंजानियाई राष्ट्रपतिले भन्नुभयो, भारत र तंजानिया जलले मात्र छुट्याइएकाछन् त्यसैले यी दुवैलाई अलग्याउने हिन्द महासागर शान्ति क्षेत्र बनाइयोस् वारे दुवैले प्रयास गरी रहनेछन् ।

तंजानियाई राष्ट्रपति र भारतीय प्रधानमन्त्री श्रीमती गांधीबीच भएको कुराकानीमा उहाँले थिच्याइ र पृथग्वासन विरोधी अफ्रिकी जनताको लडाइँलाई (वांकी पृष्ठ १८ मा)

भारत यात्राकालमा बुल्गेरियाई संस्कृतिमन्त्री श्रीमती जिवकोवा राष्ट्रपति श्री संजीवरेड्डोसँग शिष्टाचार भेटघाट गर्नुहुँदै ।

मन्ने कुरा बढो राम्रोसंग वंभाउनु भएको कुरा पनि यस प्रशंगमा महत्वपूर्ण हुन आउँछ । वास्तवमा सेप्टेम्बरबाट अप्रिलसम्म हाम्रो मौसमका अनुभव भयो । गर्मी आँधी, न त जाडो न । यसबीच घेरै लामो समयदेखि मैले रेडियो रिपटको आधारमा सुनेको भारतको गणतन्त्र दिवस कार्यक्रम (२६ जनवरी) हेर्न पाएँ । भारतको सबै भन्दा ठूलो चाड रहेछ यो चाहि । मानिसहरू बिहान ४ बजे उठेर निर्धारित ठाउँमा समयमा पुग्न प्रस्थान गर्दा रहेछन् । हामीलाई पनि आठ बजे मित्र पुग्ने समय दिइएको थियो । पत्रकारहरू बस्ने ठाउँमा लगेर राखियो जहाँबाट भारतीय राष्ट्रपति निलम सजिव रेड्डा, प्रधानमन्त्री श्रीमती इन्दिरा गान्धी, फ्रान्सका राष्ट्रपति म्यालेरी जिस्कड देस्ताँहरू दुई घण्टासम्म प्रदर्शनको मुख्य पथ वारीपारी भएर नजिकैबाट देखिएको थियो । त्यहीँ त्यो मुख्य समारोहको केन्द्रीय स्थल थियो । यस्तै अर्को एक समारोहमा भुटानका राजा जिग्मे सिंगे वाङचुकलाई पनि भारतीय राष्ट्रपतिसँग देख्ने सौभाग्य पाएँ यसरी एक पत्रकारको नाताले नयाँ दिल्लोमा हुने कुनै पनि विशेष समारोह एवं अवसरको लागि जाने मौका दिइएको कुरा स्मरणीय लागेकोछ ।

प्राकृतिक दृश्यमा हिमांचल प्रदेशदेखि मद्रा को समुद्री किनार मेरिनाबीच सम्म, आधुनिक टेक्नोलोजीमा एच. एम. टो. घडी वनाउने देखि हवाई जहाज, रेल्वे इन्जन र विशाल पानी जहाज निर्माण सम्म र मुगलकालको ताजमहल, लाल-किल्ला देखि मद्रासदेखि दक्षिण इस्वी शताब्दि प्रारम्भ तिरको मामल्लापुरमको विकसित समुद्री बन्दरगाह एव लाइट हाउस (पानी जहाजलाई राति बाटो देखाउने बत्ती घर) जस्ता प्राचीन ऐतिहासिक अवशेषहरूले विविधताले भरिएको देश भारत मन्ने कुराको पुष्टी गरेको स्पष्ट देखिन्थ्यो ।

कार्यक्रमको अन्तिम चरण तिर हामीले निकै लामो समय देखि इच्छा राखेको भारतका प्रधानमन्त्रीसँग भेटेर

भारत-लीबिया कम्पनीलाई ठेक्का

भारत-लीबिया संयुक्त प्रयास इलेक्ट्रिकल निर्माण कम्पनीले १४ करोड डलरको ठेक्का कडा अन्तर्राष्ट्रिय प्रतिस्पर्धाको बावजूद हासिल गरेकोछ । यस अडर अन्तर्गत २२० किलोभोल्ट उपकेन्द्रको डिजाइन र इंजीनियरी कामका साथै ६६ के. मी. क्षमता भएको पारेषण लाइनको निर्माण गरिनेछ ।

विमानका पार्टपुर्जा निकासी गरिने

आउँदो वर्षदेखि भारतले ब्रिटेनमा ३६ करोड मूल्यको विमान इंजीनका पार्टपुर्जाहरूको निकासी गर्नेछ । ब्रिटिश एरोस्पेस कम्पनीका अध्यक्ष श्री ए. आर. किजले उक्त संकेत बंगलोरमा दिनु भयो ।

आर्को वर्षको मध्यतिर बंगलोर स्थित हिन्दुस्तान एरोनटिक्स लिमिटेडद्वारा भारतमा संयोजित पहिला जगुआर अतिश्वन विमान तयार हुनेछ उहाँले थप्नुभयो ।

अन्तरवार्ता दिने अवसर पायौं । त्यो दिन थियो अप्रिल २, १९८० को बिहान १० बजे । एक घण्टासम्म हामी श्रीमती गान्धीसँग थियौं । उएटा गोल मेचको वरपर अन्तरराष्ट्रिय एवं आफ्नो राष्ट्रको महत्वका अनेक प्रश्न गर्नुभयो ।

यस कार्यक्रमको अन्त्यमा हामीले डिह्लोमाको उपाधि पायौं । त्यस भन्दा पनि ठूलो अनुभव पायौं । हामीले तेश्रो विश्वको समस्यासँग सम्बन्धित पत्रकारिताको भूमिका वारेमा सोचन घेरै नयाँ नयाँ आधार पायौं । अनि असंलग्न राष्ट्रहरूको आन्दोलन तिनका समस्या एवं भविष्यका सम्भावनाहरू तिर एक ताजा दृष्टिकोण अपनाउन मद्दत मिलेको अनुभव गर्नुभयो । अन्त्यमा, इण्डियन इन्स्टिट्यूट अफ मास कम्युनिकेसनका परिवारलाई धन्यवाद; जसले हामीलाई हमैसा साथीको जस्तो व्यवहार गरी हाम्रो चित्त नदुखाइकन विदा गरे ।

श्री मैकनमाराद्वारा भारतको

प्रगतिको प्रशंसा

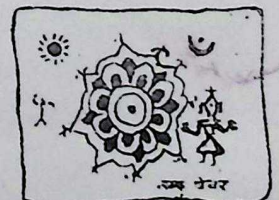
मार्चको चौथो साताको प्रारम्भमा विश्व बैंकमा अध्यक्ष श्री रवर्ट मैकनमाराले भारतको भ्रमण गर्नुभयो । उहाँले प्रधानमन्त्री अतिरिक्त अर्थमन्त्री श्री वेक्टरामण, पेट्रोलियम मन्त्री श्री पी. सी. सेठी र कृषिमन्त्री राव वीरेन्द्र सिंह संग कुराकानी गर्नुभयो । वित्तमन्त्रीले भारतको छैठौँ योजनावारे उहाँलाई अवगत गराउनु भयो । कृषिमन्त्री श्री राव वीरेन्द्र सिंहले यस वर्ष १३ करोड ३० लाख टन खाद्यान्न पैदा हुनेछ भन्ने कुरा बताउनु भयो । उहाँले वन-विज्ञान र भू-रक्षण कार्यक्रमवारे पनि कुराकानी गर्नुभयो ।

रवर्ट मैकनमाराले भारतको विकासको प्रशंसा गर्नुभयो । खाद्यान्नको मामिलामा आत्मनिर्भरता भारतको प्रगतिको प्रमाण हो उहाँले थप्नुभयो । उहाँले पेट्रोलियम रसायन र रासायनिक मल मन्त्री श्री पी. सी. सेठी संग भएको कुराकानीमा विश्व बैंकले ऊर्जा र रासायनिक मलको विकास प्रयासमा भारतलाई सक्दो सहयोग दिनेछ भन्ने आश्वासन दिनुभयो ।

(पृष्ठ ६ का बाँकी)

अनुमतिपत्र दिइरहेकोछ ताकि तिनीहरूलाई मिति बढाउन फेरि निवेदन पत्र दिनु नपरोस् ।

यो नियमहरूबाट उत्पन्न सही कठिनार्थहरू सुल्काउन हुतावासको सेवा सधैं उगलव्व भइ रहनेछ । यम वारे केही शङ्का छ वा सोधपूछ गर्ने दरकार पर्‍यो भने हुतावासको कौन्सलर शाखासँग सम्पर्क गरे हुन्छ ।

अन्तरिक्ष अनुसंधान: विकासकालागि

वरदान

शान्तिपूर्ण लाभहरू

भारतीय प्रयोगहरूको शान्तिपूर्ण उप-

योगको पहलू सम्पूर्ण मानवताका लागि आशाको किरण हो र भारतको लागि गौरवको कुरो। उपग्रह सूक्ष्म तरंग रेडियो मीटर मास्कर १ को दुई प्राथमिक नीतभार (पेलोड) मध्ये एक हो र यस द्वारा बंगालको खाडी र अरब सागर उपर वातावरणमा जल एवं जल वाष्पको पत्ता लगाइएको छ। जमीन र जलको सतहमा सूक्ष्म तरंगीय उत्सर्जकहरूको उपग्रहले सूचना पठाउँदैछ।

'समीर' द्वारा पठाइएको जानकारीको प्रारम्भिक जाँचबाट समुद्रहरूको स्थितिको स्पष्ट रूप थाहा हुन्छ।

अहिले सम्मका उपलब्धिहरूमध्ये भू-केन्द्र प्रौद्योगिकीको शामिल छ। अन्तर-राष्ट्रीय संचार सुविधाका लागि आर्विमा समुद्रपारी-संचार सेवा स्थापित गरिएको छ। उपग्रहद्वारा दूरदर्शन प्रसारण संबन्धी क्षमता हासिल गरिएको छ जसले गर्दा २४०० गाउँहरूमा शिक्षा एवं सामाजिक विकासका लागि कार्यक्रम प्रसारित गरिन्छ। भारतमा ३१ भूकेन्द्रहरूको स्थापना गरिदै छ जसलाई उपग्रहसँग सलग्न गरिनेछ र यसबाट प्राप्त चित्र र संकेतहरूबाट भारतको कुन भागमा बालीनाली कस्तो छ, कीरा फट्याङ्गा त लागेको छैन र कति उब्जनी हुनेछ त्यसवारे जानकारी प्राप्त हुनेछ।

दूर संचारको क्षेत्रमा उपग्रहको माध्यमबाट टेलिफोन गर्न सजिलो हुनेछ। आकाशवाणीको जुनसुकै केन्द्रमा अखिल भारतीय प्रसारण गर्न सकिनेछ। दूरदर्शन कार्यक्रम पनि रिले गर्न सकिनेछ। राष्ट्रीय एकीकरण र राष्ट्रीय भावनामा सहायक हुनका साथै भूगर्भको जानकारी पनि प्राप्त हुनेछ। यसरी साक्षरता, शिक्षा तथा प्राकृतिक स्रोतहरूको प्रभावशाली एवं सामायिक प्रबंध आदिमा सघाउ पुग्नेछ।

१९६१ मा भारत सरकारले परमाणु ऊर्जा विभागलाई अन्तरिक्ष अनुसन्धान र बाह्य अन्तरिक्षमा शान्तिपूर्ण प्रयोगको दायित्व सुम्पेको थियो। १९६२ मा अन्तरिक्ष अनुसन्धानकालागि राष्ट्रिय समिति बन्यो। तिरुवनन्तपुरमनिर थुम्बामा राकेट प्रक्षेपण केन्द्रको स्थापना गरियो। २१ नवम्बर १९६३ मा १० किलोग्राम तौलको प्रथम मौसम विज्ञान संबन्धी राकेट छोडियो।

भारतले पहिला प्रयोगात्मक उपग्रह आर्यभट १९ अप्रिल १९७५ मा रूसी अन्तरिक्ष केन्द्रबाट प्रक्षेपित गर्‍यो। ६७-७ मिनेटमा पृथ्वीको फन्का मार्ने आर्यभटमा स्थापित प्रौद्योगिकीय प्रणालीहरू डिजाइन अनुरूप काम गर्छन् र कइयन प्रौद्योगिकी परीक्षणहरू यसको सहायताले गरिएका छन्।

भारतीय अन्तरिक्ष अनुसन्धान संगठनका क्रियाकलापका यी केन्द्र हुन्-अन्तरिक्ष उपयोग केन्द्र साक (अहमदाबाद), (२) विक्रम सारामाई अन्तरिक्ष केन्द्र तिरुवनन्तपुरम्, (३) आन्ध्र प्रदेशको श्री हरिकोटाद्वीप समूहमा शार केन्द्र र इसरो उपग्रह केन्द्र बंगलोर। यी केन्द्रहरूमा अनुसन्धान र यन्त्र निर्माण कार्य गरिन्छ। उपग्रहबाट प्राप्त संकेत र चित्रहरू प्राप्त गर्न दूरमिति (टेनेमिटर) केन्द्र पनि छ। यस्ता केन्द्रहरू दिल्ली, बम्बे र कारनिको-वार (अन्डमान) मा कार्यरत छन्।

राकेट विज्ञान र उपग्रह

राकेट विज्ञान र राकेट बनाउने काम थुम्बामा गरिन्छ र अन्तरिक्षमा प्रक्षेपण गर्ने काम आन्ध्र प्रदेशको श्रीहरिकोटाबाट गरिन्छ। १८ जुलाई १९८० भारतको अन्तरिक्ष अनुसन्धानको क्षेत्रमा अविस्मरणीय रहनेछ जबकि भारतमा निर्मित ४ स्थतीय राकेट एस.एल.सी. द्वारा ३५ केजी वजन भएको रोहिणी उपग्रह पृथ्वीको कक्षामा स्थापित गरियो। रोहिणी ग्रह-पथमा पुगेर कममैकम ३०० किलोमीटर र बढीमा ६०० किलोमीटरको दूरीमा ६७ मिनेटमा प्रति

परिक्रमाको दरले पृथ्वीको परिक्रमा गर्दैछ। आफ्नो राकेट द्वारा आफ्नै उपग्रह आफ्नो भूमिबाट प्रक्षेपित गर्ने सपना साकार भयो। यो क्षमता प्राप्त गर्ने भारत सातौं देश भएको छ। इसरोले रोहिणी-२ मार्च-अप्रिलसम्म प्रक्षेपित गर्नेछ।

७ जून १९७९ मा भारतले आफ्नो दोस्रो उपग्रह ४४४ किलोग्राम वजन भएको मास्करलाई पनि सोवियत अन्तरिक्ष केन्द्रबाट प्रक्षेपित गरेको थियो जो अहिले पृथ्वीको परिक्रमा गर्दै छ। यसमा राखिएको कैमराबाट अहमदाबाद टेलिमीटरी केन्द्रलाई पहिला चित्रहरू प्राप्त भए। मास्करमा स्थापित रेडियोमीटर प्रणाली मौसम विज्ञान वायुमंडल एवं समुद्र सतह-वारे रोचक तथ्यांकहरू पठाउँदै छ।

संचार उपग्रह

संचार प्रौद्योगिकीका अग्रदूतको रूपमा इसरोद्वारा निर्मित 'एप्पल' उपग्रह जो ६३० किलोग्राम तौलको छ फ्रान्सको केन्द्रबाट प्रक्षेपित गरिने भएको छ र यसबाट संचार प्रौद्योगिकीको क्षेत्रमा नयाँ युगको श्रीगणेश हुनेछ।

१९८० को दसकमा भारतले रोहिणी श्रृंखलाका उपग्रहहरू, एप्पल, इस इ आ-२ भारतीय सुदूर संवेदन उपग्रह (आई. आर. एस), प्रोटो इन्सेट एवं अन्तर्गतत्वा भारतमा निर्मित इन्सेट किसिमका प्रचालनात्मक उपग्रहहरूको प्रक्षेपण गर्नेछ। यी उपग्रहहरूबाट जनसंचार, सुदूर संवेदन, एवं मौसम विज्ञान संबन्धी पर्यवेक्षणको क्षेत्रमा नयाँ युगको सूत्रपात भइ सामाजिक र आर्थिक क्षेत्रमा सर्वाङ्गीण विकास हुनेछ।

भारतले यी वर्षहरूमा अन्तरिक्ष अनुसन्धान र विज्ञानको विकासमा ३ सय करोड खर्च गरेको छ। र आउँदो दसकमा ८ सय करोड खर्च गर्नेछ। १७ वर्षको सानो अवधिमा यति कम धनराशीबाट भारतीय वैज्ञानिक र इंजीनीयरहरूले गरेको प्रगति कल्पनातीत छ।

सिनेमा जगत

फिल्म र खेलमा राष्ट्रीय पुरस्कार

राष्ट्रपति श्री नीलम संजोव रेड्डीले एक अलंकरण समारोहमा भारतका प्रसिद्ध वैज्ञानिक सतिश धावनलाई भारतको दोस्रो ठूलो अलंकरण पद्म विभूषणले अलंकृत गर्नुभयो। पद्म विभूषण पाउन अर्को व्यक्ति हुनुहुन्छ प्रसिद्ध सितारवादक श्री रविशंकर।

फिल्मी दुनियाका निर्माता निर्देशक श्री मृणाल सेन 'पद्म भूषण'ले र यी. भी. करंय 'पद्म श्री'ले अलंकृत गरिनु भयो।

१९८० मस्को ओलिम्पिकमा भारतीय हकी टीमका कप्तान भी. मास्कान 'पद्म श्री'ले विभूषित गरिनु भयो। उहाँको नेतृत्वमा भारतीय टीमले ओलिम्पिकमा स्वर्ण पदक जितेको थियो।

फिल्म बिक्री

फिल्म बजारमा शामिल बालफिल्म समितिले ७० हजार मूल्यका ७ बालफिल्म-

अर्जुन पुरस्कार

१९७९-८० कालागि ११ जना खेला-
डीहरूलाई अर्जुन पुरस्कार प्रदान गरिएको छ। यी हुन् भी. मास्करन (हकी), कपिलदेव (क्रिकेट), बक्सिस सिंह (बक्सिंग) एस. के. पात्रा (शरीर सौष्ठव), प्रसून वनजो (फुटबल) कुमारी रेखा र मुन्दप्पन (महिला हकी), मेजर आर. के. मनचंदा (स्वैस), कुमारी इनुपुरी (टेबुल टेनिश) र सुरेश कुमार मिश्र (भलीबल)

हरे वेचेकोछ। श्रीलंकाले 'रिवकी टिक्की तावी' नामक बाल फिल्म २५ हजारमा किनेकोछ। पूर्वी अफ्रिकी क्षेत्रका लागि 'जुदाई र वंदिश' फिल्महरू ५० हजार पौन्डमा बेचियो। प. अफ्रिकामा प्रदर्शन-
कालागि 'हम पाच' नामक फिल्म ६० हजार रु. मा किनियो। मरिशशले पनि यो फिल्म किनेकोछ। मरिशशले ६०,००० मूल्यको दुइवटा तमिल र तेलुगु फिल्महरू पान किनेकोछ। ७४ लाख मूल्यमा ७३ फिल्महरूको बिक्री भइसकेकोछ र एक निजी कम्पनीले समुद्रपारीका बजारकालागि १ करोड मूल्यका फिल्महरूको विडियो कैसेट पनि बेचेकोछ।

खेल खेलाडी

भारत-अष्ट्रेलिया क्रिकेट म्याच अनिर्णित समाप्त

भारत पहिलो क्रिकेट म्याच हारि-
सकेको र दोस्रो टेस्ट म्याच अनिर्णित समाप्त भएको थियो। यसै संदर्भमा मेल बौर्नमा तेस्रो टेस्ट म्याच थालियो। पहिलो पालिमा अष्ट्रेलियाले ४१६ रन र भारतले २३७ रन हासिल गरेको थियो। यसरी अष्ट्रेलिया १८२ रनले अगाडि थियो।

तर दोस्रो पालिमा भारतले ३२४ रन बनाएको जसकोलागि विश्वनाथ घन्य-
वादका पात्र हुन। उनलाई 'म्यान अफ दि म्याच'को उपाधि दिइएकोछ। तर कपिलदेवले २८ रन दिएर ५ अष्ट्रेलियाई व्याट्सम्यानलाई मैदान बाहिर गरे। दोस्रो पालिमा अष्ट्रेलिया ८३ रन मात्र बनाउन भयो।

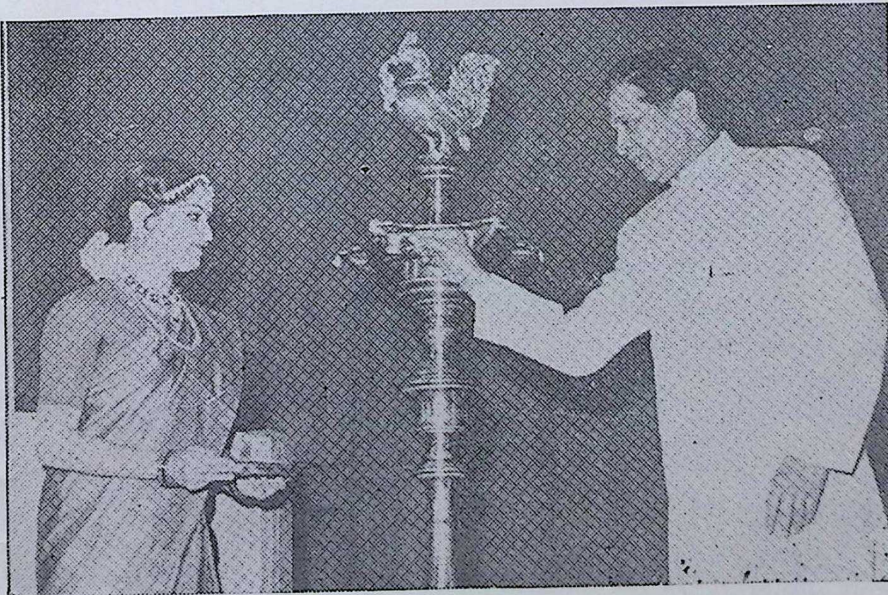
५६ रनले भारतको यो जीत चम-
त्कारिक र नाटकीय रहेकोछ। यसरी अष्ट्रेलियाई भूमिमा भारत टेस्ट म्याचलाई बरोबरमा समाप्त गर्न सफल भयो।

यस अवसरमा राष्ट्रपति श्री रेड्डी, उपराष्ट्रपति श्री हिदायतुल्लाह र प्रधान-
मन्त्री श्रीमती गांधीले बधाई संदेश पठाउनु भयो।

न्यूजिल्याण्डसंग भएको टेस्ट शृंख-
लामा दुई म्याच बरोबर भएको एक म्याच भारत हारेकोले शृंखलाको परिणाम भारतको विरोधमा गयो।

रोहिणी एशियाई बुद्धिचाल विजेता

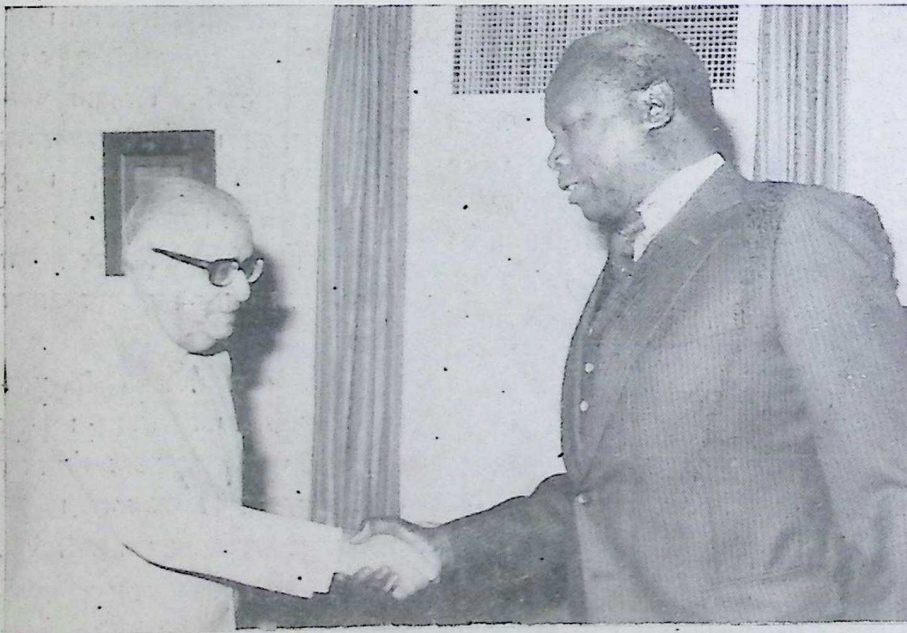
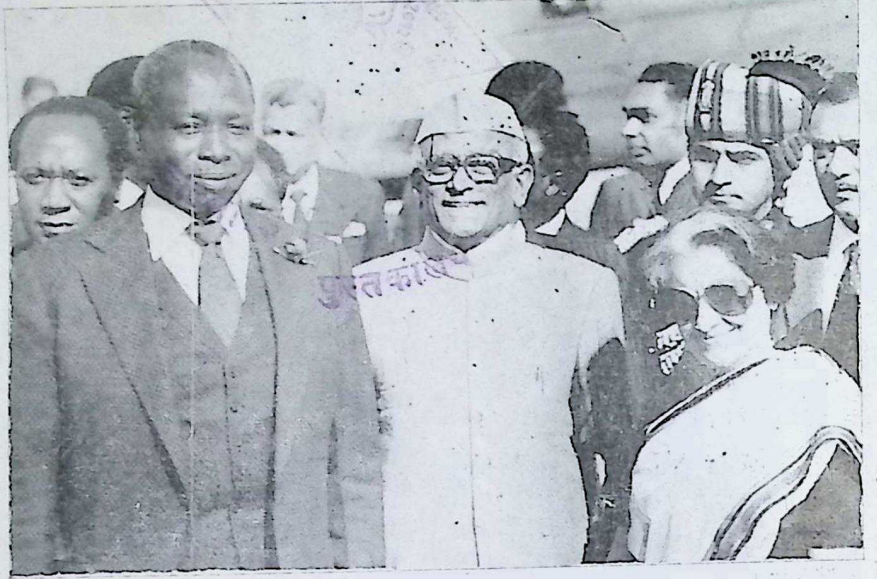
भारतको रोहिणी खाडिलकरले रानी
हमिद र श्रीलंकाको सुनिता बिज सूरिया-
लाई हराएर एशियाई महिला चेम्पियनशीप

सूचनामन्त्री श्री बसन्त साठेद्वारा दीयो बालेर फिल्म समारोहको उद्घाटन गर्नु हुँदाखेरिको चित्र जित्नु भयो।

भारत यात्राकालमा केन्याई
राष्ट्रपति श्री डेनियल टो आरप
मोईको स्वागत गर्नुहुंदै राष्ट्रपति
श्री रेड्डी र प्रधानमन्त्री श्रीमती
गांधी

चित्रमा समाचार

राष्ट्रपति श्री टो आरप मोई-
संग हात मिलाउनुहुंदै भारतीय
उपराष्ट्रपति श्री हिदयतुल्लाह

प्रधानमन्त्रीसंग प्रसन्न मुद्रामा
कुराकानी गर्नुहुंदै राष्ट्रमन्डलीय
महासचिव श्री एस. रामफन ।

